JĘZYK POLSKI

historia i teraźniejszość

Skąd się wziął język polski?

- **Przodkiem języka polskiego, tak jak większości języków europejskich, jest język praindoeuropejski**:
- Polski wyraz **noc** może utożsamiać się z angielskim **night**, niemieckim *Nacht*, francuskim **nuit**, szwedzkim **natt**, łacińskim **nox** czy litewskim **naktis**. Wszystkie pochodzą najprawdopodobniej od praindoeuropejskiego wyrazu ***nókwts**.
- Polskie słowo **matka** tak jak niemieckie **Mutter**, rosyjskie **mat**, perskie **madar** czy łacińskie **mater** ma wspólne źródło w języku praindoeuropejskim - ***mehter**.

Skąd się wziął język polski?

- **W czwartym tysiącleciu p.n.e. wskutek wędrówek plemion język praindoeuropejski uległ zróżnicowaniu**.
- Powstały dialekty, z których rozwinęły się osobne języki, m.in. pragrecki, praitalski, pragermański czy prabałtosłowiański, który później rozpadł się na prabałtycki i prasłowiański.
- Ludy zasiedlające tereny od Bałtyku po Karpaty i od Odry po Bug, mówiące po prasłowiańsku, rozpoczęły wędrówki na wschód i południe. Wtedy wyodrębniły się **języki zachodniosłowiańskie, wschodniosłowiańskie i południowosłowiańskie**.

Skąd się wziął język polski?

- Zanim jednak powstały języki zachodniosłowiańskie, zespół zachodniosłowiański rozbił się **na trzy dialekty - czesko-słowacki, łużycki i lechicki**.
- **Język polski jako oddzielny język zaczął kształtować się z dialektu lechickiego** w okresie tworzenia państwa polskiego przez Mieszka I oraz przyjęcia chrztu przez Polskę w 966 roku.

Pierwsze zdanie po polsku

- Pierwszym zdaniem w całości spisanym po polsku było zdanie, które chłop, Czech Boguchwał, zwany Brukałą, wypowiedział do swojej żony Polki, Ślązaczki: „**Daj, ać ja pobruszę, a ty pocziwaj**”, które oznaczało: „**Daj, teraz ja pomielę, a ty odpocznij**”. Słynne zadanie pochodzi ze spisanej w XIII wieku „Księgi henrykowskiej”.

Cztery okresy rozwoju polszczyzny

- **Staropolski** - między czasami najdawniejszymi a początkiem wieku XVI.
- **Średniopolski** - od wieku XVI do drugiej połowy wieku XVIII.
- **Nowopolski** - do 1939 r.
- **Współczesny** - po 1939 r.

Polski alfabet

- W języku polskim stosuje się alfabet łaciński składający się obecnie z 32 liter.
- W użyciu są także 3 litery: Q, V i X, które występują wyłącznie w wyrazach obcego pochodzenia.
- Polski jest też jednym z języków słowiańskich (wraz z czeskim, chorwackim i słoweńskim), w którym stosuje się znaki diakrytyczne (ą, ć, ę, ł, ń, ó, ś, ź, ż).
- Język polski i jego zasady regulowane są przez instytucję zwaną Radą Języka Polskiego.

Zapożyczenia w języku polskim

- Zapożyczenia z greki i łaciny (wyrazy związane z chrześcijaństwem i duchowieństwem).
- Zapożyczenia z języka niemieckiego (wyrazy dotyczące handlu i miasta).
- Zapożyczenia z języka francuskiego (nazwy związane z modą, makijażem, światem kultury i sztuki), tureckiego, węgierskiego, rosyjskiego, jidysz, czeskiego.
- **Obecnie następuje zapożyczanie dużej liczby anglicyzmów, przede wszystkim w wyniku wpływu globalizacji i środków masowego przekazu, a jednocześnie zanika wiele dawnych zapożyczeń, głównie francuskich, jidysz i rosyjskich.**

Odmiany polszczyzny

- **Język standardowy**, czyli język ogólny / literacki, ukształtowany na bazie wielu dialektów. Występuje on w wersji pisanej i mówionej.

- **Dialekty obiegowe**:
- **ludowe** (wiejskie)
- **miejskie** (np. gwara lwowska, gwara poznańska, gwara warszawska).

Trochę statystyki

- Język polski znajduje się obecnie na 26. miejscu najczęściej używanych języków na świecie. Posługuje się nim około 44 milionów ludzi i jest także jednym z oficjalnych języków Unii Europejskiej.
- Przyjmuje się, że przeciętny Polak czynnie zna (czyli używa w wypowiedziach) nie więcej niż kilkanaście tysięcy słów, natomiast biernie (rozumie, ale nie używa) - ok. 30 tysięcy słów. Wyjątkami są osoby, które mogą biernie znać nawet 100 tysięcy słów. Jednak badania filologów z Uniwersytetu w Białymstoku wykazują, że wystarczy znajomość 1200 najczęściej używanych słów w języku polskim, by móc zacząć się nim posługiwać

Trochę statystyki

- Coraz więcej osób uczy się języka polskiego jako obcego. Ich liczbę szacuje się na 10 000 osób na całym świecie, z czego ok. jedna trzecia studiuje język polski na uczelniach i w szkołach językowych w Polsce. Od 2004 roku istnieje również możliwość zdawania egzaminu z języka polskiego jako obcego na 3 poziomach: podstawowym (poziom B1), średnio zaawansowanym (poziom B2) oraz na poziomie zaawansowanym (poziom C2). Egzaminy te przygotowuje Państwowa Komisja Poświadczania Znajomości Języka Polskiego jako Obcego

Źródła

- https://www.polonia.org/poznaj-polske/jezyk-polski-skad-sie-wzial-i-jak-powstal
- https://polszczyzna.pl/skad-wzial-sie-jezyk-polski/
- https://pl.wikipedia.org/wiki/J%C4%99zyk_polski

Opr. Ewa Charkiewicz